

עפ"ג 28511/07/15 - מדינת ישראל נגד כיוף גרסת גזם בע"מ, א.א.א. נאטור בע"מ, מוחמד נאטור, מאמון עודה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עפ"ג 28511-07-15 מדינת ישראל נ' כיוף גרסת גזם בע"מ ואח'

לפני: כב' הנשיא אברהם טל - אב"ד

כב' השופטת דנה מרשק

כב' השופט ד"ר שמואל בורנשטיין

מדינת ישראל

המעוררת

נגד

המשיבים

1. כיוף גרסת גזם בע"מ

2. א.א.א. נאטור בע"מ

3. מוחמד נאטור

4. מאמון עודה

פסק דין

1. לפנינו ערעור המדינה על גזר-דין מיום 31.5.15 שניתן בת"פ 32662-05-13 (בית משפט השלום בפתח תקווה) שבו הוטלו על המשיבים קנסות והתחייבויות, בסכומים המפורטים בסעיף 4 לפסק הדין ועל משיבים 3 ו-4 הוטלו גם עונשי מאסר על תנאי כמפורט בסעיף 4 לפסק הדין.

2. המשיבים הורשעו על פי הודאותיהם, שבאו במסגרת הסדר טיעון, בכתב אישום מתוקן המפרט מכלול עבירות על דיני רישוי עסקים ועל דיני הגנת הסביבה:

המשיבים 1-3 הורשעו בניהול תחנת מעבר ללא רישיון עסק, עבירה לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (להלן: "**חוק הרישוי**") ביחד עם סעיף 1 לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה-1995 (להלן: "**צו הרישוי**") (פריט 5.1 א' לתוספת לצו) (למשיב 3 - יחד עם סעיף 15(2) לחוק הרישוי); הפעלת תחנת מעבר ללא תשתיות נדרשות על פי דין (שילוט וגידור), עבירה על פי סעיף 14 לחוק הרישוי יחד עם סעיף 2(2) לתקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת), התשנ"ח-1998 (להלן: "**תקנות הרישוי**") (למשיב 3 - יחד עם סעיף 15(2) לחוק הרישוי) וכן עבירות לפי סעיפים 3 ו-9(א)(4) לתקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), התש"ן-1990 (להלן: "**תקנות זיהום אוויר**"); הובלת פסולת ללא רישיון עסק כדין, עבירה לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק הרישוי יחד עם סעיף 1 לצו הרישוי (פריט 5.1 לתוספת לצו) (למשיב 3 - יחד עם סעיף 15(2) לחוק הרישוי);

אי נקיטת אמצעים למניעת זיהום אוויר וריח בלתי סביר, עבירה לפי סעיפים 3 ו-12 לתקנות זיהום אוויר יחד עם סעיפים 13, 14, 63(ב)(2) ו-96(7) לחוק אוויר נקי, התש"ח-2008 (להלן: "**חוק אוויר נקי**") ואי נקיטה

באמצעים למניעת עירה, עבירה לפי סעיף 4 ו-12 לתקנות זיהום אוויר יחד עם סעיפים 13, 14, 63(ב)(2) ו-96(7) לחוק אוויר נקי.

המשיבים 2 ו-3 הורשעו, בנוסף לאמור לעיל, אף בפינוי פסולת לאתר שאינו מורשה, עבירה לפי סעיפים 7 ו-13(ב)(4) לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984 (להלן: "**חוק שמירת ניקיון**") יחד עם סעיף 13(ח)(1) לחוק; הפעלת אתר לסילוק פסולת ללא רישיון עסק, עבירה לפי סעיפים 14-4 לחוק הרישוי יחד עם סעיף 1 לצו הרישוי (פריט 5.1ד') (למשיב 3- יחד עם סעיף 15(2) לחוק הרישוי); גרימת זיהום אוויר בלתי סביר הגורם ריח בלתי סביר, עבירה לפי סעיפים 63(א)(1) ו-96(7) לחוק אוויר נקי, יחד עם סעיף 2 לתקנות זיהום אוויר; והפעלת אתר לסילוק פסולת ללא תשתיות נדרשות (נקיטת אמצעים ושילוט), עבירות לפי סעיפים 3 ו-9(א) (2-4) לתקנות זיהום אוויר;

המשיב 4 הורשע בניהול תחנת מעבר ללא רישיון עסק, עבירה לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק הרישוי ביחד עם סעיף 1 לצו הרישוי (פריט 5.1א' לתוספת לצו) ויחד עם סעיף 15(2) לחוק הרישוי; הפעלת תחנת מעבר ללא תשתיות נדרשות על פי דין (שילוט וגידור), עבירה על פי סעיף 14 לחוק הרישוי יחד עם סעיף 2(2) לתקנות הרישוי יחד עם סעיף 15(2) לחוק הרישוי ועבירות לפי סעיפים 3 ו-9(א)(4) לתקנות זיהום אוויר; הובלת פסולת ללא רישיון עסק כדין, עבירה לפי סעיפים 4 ו-14 לחוק הרישוי יחד עם סעיף 1 לצו הרישוי (פריט 5.1א' לתוספת לצו) ויחד עם סעיף 15(2) לחוק הרישוי; פינוי פסולת לאתר שאינו מורשה, עבירה לפי סעיפים 7 ו-13(ב)(4) לחוק שמירת הניקיון יחד עם סעיף 13(ח)(1) לחוק; הפעלת אתר לסילוק פסולת ללא רישיון עסק, עבירה לפי סעיפים 14-4 לחוק הרישוי יחד עם סעיף 1 לצו הרישוי (פריט 5.1ד') ויחד עם סעיף 15(2) לחוק;

המשיבים 3 ו-4 הורשעו, בנוסף לאמור לעיל, אף בהפרת אחריות נושא משרה (הפעלת אתר לסילוק פסולת ללא תשתיות נדרשות), בהפרת אחריות נושא משרה (אי נקיטה באמצעים למניעת זיהום אוויר וריח בלתי סביר), בהפרת אחריות נושא משרה (אי נקיטה באמצעים למניעת בעירה) ובהפרת אחריות נושא משרה (גרימת זיהום אוויר וריח בלתי סביר) - עבירות לפי סעיף 64(א) לחוק אוויר נקי; ובהפרת אחריות נושא משרה (פינוי פסולת לאתר שאינו מורשה) - עבירה לפי סעיף 15(א) לחוק שמירת הניקיון יחד עם סעיף 13(ח)(1) לחוק.

3. במסגרת הסדר הטיעון שהתגבש נקבע, בין היתר, כי על המשיבים 3-4 יוטל עונש של 3 חודשי מאסר בעבודות שירות וקנסות לשיקול-דעת בית-המשפט, עד תקרה של מיליון ₪.

הסדר הטיעון היה כפוף לכך, שהמשיבים יגישו לאישור המערערת תוך חודש תכנית לפינוי פסולת שהצטברה בתחנת המעבר המוזכרת בכתב האישום ותוך שלושה חודשים מיום מתן האישור יפנו את כל הפסולת שהצטברה בתחנה.

המשיבים לא השלימו את פינוי הפסולת שהצטברה, גם לא בחלוף שנה ושלושה חודשים לאחר הצגת הסדר הטיעון, ולפיכך ביקשה המערערת להטיל עליהם עונשי מאסר בפועל וקנסות כמפורט להלן.

4. על המשיבים נגזרו העונשים הבאים:

על כל אחת מהמשיבות 1 ו- 2 הוטל קנס בסכום של 100,000 ₪ לטובת הקרן לשמירת נקיון וחתימה על התחייבות בסכום של 200,000 ₪ שלא לעבור עבירה בה הורשע במשך 3 שנים.

על כל אחד מהמשיבים 3 ו- 4 הוטלו 3 חודשי מאסר בפועל בעבודות שירות; מאסרים על תנאי בתנאים המפורטים בגזר-הדין; קנס בסכום של 100,000 ₪ או חמישה חודשי מאסר תמורתו בעשרה תשלומים וחתימה על התחייבות בסכום של 200,000 ₪ שלא יעברו עבירה בה הורשעו במשך 3 שנים.

5. בגזר-הדין קבע בית-משפט קמא, כי מתחם העונש ההולם נע בין מספר חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות לבין מאסר בפועל למשך שנה בצירוף ענישה כספית בהיקף של מאות אלפי שקלים. במסגרת הפסיקה שנסקרה בגזר-הדין מוזכרים גזרי-דין בהם הוטלו קנסות בין 100,000 ₪ ל- 600,000 ₪.

בית משפט קמא ציין כי אמנם המשיבים לא עמדו בתנאי המקדים להסדר הטיעון ולא ביצעו את מלוא תכנית הפינוי. עם זאת, בית-משפט קמא החליט לכבד את הסדר הטיעון המקורי, המצוי בתוך מתחם הענישה, על רקע הודאות המשיבים בכתב-אישום מתוקן, החסכון בזמן שיפוטי, ונוכח העובדה שהמשיבים היו תלויים באישור המשרד להגנת הסביבה לצורך תחילת הפינוי.

בית-משפט קמא קבע, כי מגמת ההחמרה בענישה העולה בפסקי-הדין שהוצגו ע"י המערערת נקבעה במועד מאוחר למועד ביצוע העבירות במקרה דנן, ומצא בכך שיקול להקל בגזירת עונשיהם של המשיבים.

אשר על כן, בסופו של יום, הטיל בית משפט קמא על המשיבים עונשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, **"ולתת ביטוי לכך שהתכנית לא בוצעה במלואה, בהשתתף קנסות מכבידים"**. (עמ' 8 לגזר-הדין).

נימוקי הערעור

6. הערעור במקורו היה כנגד קביעת בית-משפט קמא לפיה יש מקום לאמץ את הסדר הטיעון המקורי, חרף העובדה שהמשיבים לא עמדו בתנאים שפורטו, וכפועל יוצא יש להטיל על המשיבים 3 ו- 4 עונשי מאסר בפועל.

עם זאת, בסופו של יום, ב"כ המערערת חזר בו מטענות אלו, נוכח העובדה שבינתיים סיימו המשיבים 3 ו- 4 לרצות את עונשי המאסר שהוטלו עליהם בעבודות שירות.

על כן, היפנה ב"כ המערערת את מרבית טיעוניה כלפי הקנסות שהוטלו על המשיבים ע"י בית משפט קמא.

7. ב"כ המערערת טען שהקנסות שהטיל בית משפט קמא סוטים באופן משמעותי לקולא ממדיניות הענישה הנהוגה והראויה ואין בהם הרתעה ממשית.

מעובדות כתב-האישום, בהם הודו המשיבים, עולה, כי התועלת הכלכלית שנוצרה למשיבים עקב ביצוע העבירות עומדת על סכום של 2 מיליון ₪ בעוד סך כל הקנסות שהוטלו על המשיבים עומד על 400,000 ₪. התוצאה היא כי החוטא יוצא נשכר ו"הפשע משתלם", שכן החיסכון מביצוע העבירות גבוה כמעט פי ארבע מהקנסות שהוטלו על המשיבים.

8. עוד טען ב"כ המערערת, כי שגה בית משפט קמא בקביעתו כי יש להקל עם המשיבים משום שפסקי הדין שבהם הוטלה ענישה מחמירה מאוחרים למועד ביצוע העבירות שכן מרגע שנקבעה מדיניות ענישה, היא חלה לגבי מכלול התיקים המובאים לפני בית המשפט.

9. ב"כ המערערת טען כי גם במישור האישי לא היה מקום להקל עם המשיבים 3 ו-4 שכן המשיב 3 לא סייע לפינוי הפסולת מהאתר ואילו המשיב 4 הורשע בעבר בעבירות סביבתיות נוספות, דבר המלמד כי יש להחמיר עימו ולא להקל בעונשו.

10. לטענת ב"כ המערערת, בית משפט קמא שגה כשקבע שהמשיבים היו תלויים באישור משרד להגנת הסביבה. המשרד להגנת הסביבה לא עיכב את התקדמות התכנית - אלא העיכוב נבע מהתנהלותם של המשיבים ולא הונחה תשתית עובדתית לקביעה אחרת.

11. במהלך הדיון לפינוי הוסיף ב"כ המערערת, כי מלאכת פינוי הפסולת לא הושלמה עד היום, כאשר בתחנת המעבר נותרו אלפי קוב פסולת. בעקבות בדיקות שנערכו בשטח הגישה המדינה בקשה לבזיון בית-משפט - אשר נדונה לפני אותו מותב בבית-משפט קמא. נמסר לנו, שניתנה למשיבים ארכה להשלים את הפינוי עד ליום 30.3.16, וככל שזו לא תושלם, הודיע בית-משפט קמא כי יוטל על המשיבים קנס יומי או שבועי.

עוד נמסר, כי המשיבים לא שילמו עד היום אף תשלום על חשבון הקנס.

12. המערערת עותרת לקבל את הערעור ולהטיל על כל אחת מהמשיבות 1 ו-2 קנס בסך 250,000 ₪ כל אחת ועל כל אחד מהמשיבים 3 ו-4 קנס בסך 170,000 ₪.

טיעוני ב"כ המשיבים

13. המשיב 3 טען, כי הוא הבעלים של המשיבות 1 ו-2 (כאשר על-פי כתב-האישום, גם המשיב 4 הוא בעלים ומנהל במשיבה 2).

ב"כ המשיב הפנה להליכי ביזיון בית המשפט המתנהלים כעת בבית-משפט קמא וביקש לדחות את טיעוני ב"כ המערער שכן מקומם להישמע בהליך שם.

ב"כ המשיבים היפנה למצבו הכלכלי הקשה של המשיב 3, הציג מסמכים הקשורים להליך פשיטת רגל שמתנהל נגדו וציין, כי דיון בבקשת הפש"ר קבוע לחודש פברואר 2017.

ב"כ המשיבים הוסיף שהקנסות שהוטלו על המשיבים אינם מצויים ברף הנמוך, וכי הקנסות המפורטים בפסקי-הדין שהוגשו על-ידי ב"כ המערער הוטלו על נאשמים אשר ניהלו הוכחות ובנסיבות בהם כמות הפסולת היתה בהיקפים גדולים יותר.

14. ב"כ המשיב 4 הדגיש, כי אין מקום להתייחס למצב הנוכחי כשבאים לבחון את גזר-הדין של בית-משפט קמא, במיוחד בעת שמצב זה נבחן במסגרת הליכי הביזיון ומרשו הוא המממן העיקרי של הליכי הפינוי המתנהלים כעת.

ב"כ המשיבים איבחן את הפסיקה שהוגשה על-ידי ב"כ המערער, הדגיש את נטילת האחריות של המשיבים וטען כי לא מדובר בכמות פסולת גדולה.

דין והכרעה

15. בית-משפט קמא בחר, בסופו של יום, לכבד את הסדר הטיעון המקורי והטיל על המשיבים 3 ו- 4 עונשי מאסר שכבר רוצו בעבודות שירות.

עם זאת, לא נעלמה מעיני העובדה שהמשיבים לא עמדו בתנאים המקדמיים לכיבוד הסדר הטיעון, ובהנמקתו התייחס לצורך לערוך איזון בין רכיבי הענישה על רקע העובדה שתוכנית פינוי הפסולת לא הושלמה באמצעות השתתפות קנסות מכבידים.

16. אנו סבורים כי גישת בית-משפט קמא היא אמנם גישה ראויה, אולם הקנסות שהוטלו בסופו של יום, אינם נותנים לה ביטוי הולם. יתרה מכך, אנו סבורים, כי בית-משפט שגה בקביעה כי לא ניתן ליישם את מדיניות הענישה המאוחרת, שנסקרה על-ידו בהרחבה בגזר-הדין, על עניינם של המשיבים.

17. כתב-האישום, אשר הוגש כנגד המשיבים ונאשם נוסף (נאשם 4), מעלה מסכת עבירות אשר בוצעו בין השנים 2012 - 2013, לאחר שהמשיבה 1 קיבלה היתר מוגבל להפעיל אתר לפסולת גזם.

עובדות כתב-האישום פורטו בהרחבה על-ידי בית-משפט קמא בעמ' 2 - 3 לגזר-הדין, ונזכיר רק, כי ניתן ללמוד מהן, בין היתר, כי המשיבים הרחיבו את הפעילות של תחנת המעבר לשטחים אסורים, הקימו במרחק של מספר קילומטרים אתר פסולת פיראטי והביאו לתחנת המעבר כמויות פסולת החורגות במאות אחוזים מהמותר להם. חרף העובדה שהאישור שניתן היה לגזם בלבד, המשיבים הביאו לתחנת המעבר פסולת מסוגים שונים וגרמו לזיהום הסביבה. המשיבים מילאו באופן עקבי את תחנת המעבר בכמות ניכרת של פסולת גזם, המוערכת בכתב-האישום בלמעלה מ- 5500 קוב אשר נערמה לגובה של 3.5 מטרים, במקום לפנות את הפסולת מיד עם הגעתה. תחנת המעבר והאתר הפיראטי הופעלו ללא התשתיות הנדרשות. היו שני אירועים בתחנת המעבר בהם ערימות פסולת עלו באש והפיצו עשן סמיך וריח חריף באתר הפיראטי, בלא שננקטו אמצעים לכיבוי השריפה.

צווים שהוצאו למשיבים והורו להם להפסיק את העבודות בתחנת המעבר והאתר והשבת המצב לקדמותו לא הועילו, כאשר כמויות הפסולת נותרו במקום.

התועלת הכספית ו/או החסכון למשיבים ולנאשם הנוסף, כתוצאה מהפעלת תחנת המעבר והאתר הפיראטי עומד על 1,820,000 ₪.

18. סקירת הפסיקה מהערכאות השונות מעלה מסר ברור ולפיו, בעבירות שמטרתן הפקת תועלת כספית, הענישה חייבת לקחת עובדה זו בחשבון לצד התחשבות בהוצאות הגדולות הנגרמות לרשויות במלחמתן במפרי החוק.

משכך, הענישה צריכה לכלול פגיעה בכיסו של הנאשם, בבחינת "**להוציא את בלעו של הנאשם מפיו**" (ראה 29521-03-14 **לוזון נ' מדינת ישראל** (14.9.2014), וזאת כדי שתגרום לו ולנאשמים אחרים בכוח להפנים את העובדה, שעוברי עבירה לא יפיקו רווח מהפרת החוק, ותעשה את ביצוע העבירה לבלתי כדאית גם מבחינה כלכלית (ראו, למשל, בסעיף 6 להחלטת כב' השופט אדמונד לוי ברע"פ 9796/05 **אלדר נגד מדינת ישראל** (9.4.2003)).

19. המשיבים הודו בהפקת תועלת כספית בסכום של 1,820,000 ₪. זאת ועוד, עסקינן בעבירות שנמשכו על-פני תקופה ארוכה, היקף הפסולת שהשליכו המשיבים באתר היה רב, והם המשיכו לפעול ללא כל מורא מהחוק, תוך זלזול בו, בסביבה ובחברה - כשהסיכון הטמון בהתנהלות זו של "בריונות סביבתית" אף התממש (ראו והשוו: ע"פ 10594-07-14 (מחוזי מרכז) **ארזים חברה קבלנית למיחזור ופינוי פסולת בע"מ ואח' נגד המשרד לאיכות הסביבה** (11.3.15); רע"פ 2844/15 **ארזים חברה קבלנית למיחזור ופינוי פסולת בע"מ ואח' נגד המשרד לאיכות הסביבה** (3.5.15)).

אין מחלוקת, כי בשעת גזירת-הדין תוכנית פינוי הפסולת לא מומשה (וכך הם פני הדברים גם כיום - כאשר עניין זה מצוי בהתדיינות בבית-משפט קמא במסגרת הליכי בזיון ביהמ"ש).

20. לאור כל האמור לעיל, אנו מקבלים את גישת ב"כ המערערת, כי הקנסות שהוטלו על כל המשיבים אינם מצויים בהלימה לנסיבות ביצוע העבירות ולנסיבות המשיבים עצמם (לרבות העובדה שהמשיב 4 כבר הורשע בעבירות סביבתיות נוספות וכי עד היום לא שולם כל תשלום לטובת הקנס), ואין בהם כדי להעביר מסר הרתעתי אפקטיבי.

נוסיף כי טענתו של משיב 3 בדבר מצבו הכלכלי, ובכלל זאת הליכי פשיטת הרגל בעניינו, אינה נסיבה המצדיקה שלא להטיל עליו קנס כאמור.

כך הדבר אף אם יהיה בהכרזתו של המשיב כפושט רגל, אם וככל שתתקבל הבקשה להכרזתו כפושט רגל, כדי להקפיא את תשלום הקנס או למנוע כניסתו למאסר חלף הקנס (ואיננו קובעים כל מסמרות בעניין זה (ראה רע"פ 1296/11 דוד טוביאנה נ' מדינת ישראל [2011] והשווה לרע"א 4098/13 סבאח יזיד נ' כונס הנכסים הרשמי [2013]).

יתר על כן, יש אף פנים לדעה כי בגדר הליך הבקשה לפשיטת רגל שומה על בית המשפט לשקול שלא להיענות לבקשתו של מי שחייב בקנס על שום החשש שהוא עושה שימוש לרעה בהליך זה כדי להימנע מתשלומו (ואף בכך איננו קובעים מסמרות (ראה פש"ר (ת"א) 23208-01-11 דוד אפל נ' עו"ד חגי אולמן (14.7.2014)). מכל מקום, אל מול מצבו הכלכלי של המשיב עומדת חומרת עבירותיו, והתועלת הכלכלית שהפיק מהן, ולפיכך נדרשת ענישה כספית מרתיעה.

21. בהינתן מכלול הנתונים, ועל רקע מתחמי הענישה והקנסות שנסקרו על-ידי בית-משפט קמא בעמ' 6 - 8 לגזר-הדין בהקשר לקנס (בשינויים המחויבים) וכן על רקע ההלכה לפיה ערכאת הערעור אינה ממצה את הדין עם נאשם שהחליטה להחמיר בעונשו, אנו מקבלים את הערעור בכל הקשור לרכיב הקנס ומטילים על המשיבים את הקנסות כדלקמן:

אנו מטילים על כל אחת מהמשיבות 1 ו-2 תשלום קנס בסך ₪ 220,000 לטובת הקרן לשמירת הנקיון.

אנו מטילים על כל אחד מהמשיבים 3 ו-4 קנס בסך של ₪ 150,000 או שישה חודשי מאסר תמורתו.

הקנס ישולם ב - 15 תשלומים חודשיים, רצופים ושווים החל מיום 1.5.16 ובכל ראשון לחודש עד לפירעון המלא.

אי תשלום שני תשלומים רצופים יעמיד את כל הקנס לפירעון מיידי וגבייתו תועבר למרכז לגביית קנסות.

יתר חלקי גזר הדין בת.פ. 32662-03-15 (ביהמ"ש השלום בכפר סבא) יעמדו בתוקפם.

ניתן היום, י"ט אדר ב' תשע"ו, 29 מרץ 2016, במעמד ב"כ הצדדים והמשיבים 3-4.

שמואל בורנשטין, שופט

דנה מרשק מרום,
שופטת

אברהם טל, נשיא
אב"ד